

Motion till riksdagen
2007/08:Kr204

av **Siv Holma m.fl. (v)**

Spel och spelberoende

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	3
4	Ungdomar och spel.....	4
5	Rätt till behandling och medel till forskning	4
6	Kvällsöppna värdeautomater	5
7	Lägg inte hela ansvaret på spelarna	5
8	Lägg ned de statliga kasinona.....	6
9	Begränsa spelandet på Internet	7
10	Etisk policy och marknadsföring	7
11	Sociala hänsyn överordnade vinstintresset	8

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillståndet för spel ska kunna dras in för den som bryter mot reglerna om ålderskontroll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en åldersgräns för de lotterier och spel som i dag inte omfattas av åldersgräns.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rätten till behandling av spelberoende bör införas i socialtjänstlagen.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyldighet för Svenska Spel att fondera medel för forskning, behandling och förebyggande arbete.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om begränsade öppettider för värdeautomater.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör ligga på företaget att hålla sådan uppsikt över verksamheten i de statliga kasinona att personer i riskzonen upptäcks i tid och uppmärksammas på sina spelproblem och att de, i fall där så bedöms behövt, avstängs från spelande för kortare eller längre tid.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga ned de statliga kasinona.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning för att se vilka åtgärder som är möjliga för att begränsa det oreglerade spelandet på Internet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillståndet för AB Svenska Spel att bedriva Internetpoker ska dras in.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om direktiv till AB Svenska Spel motsvarande direktiven till Systembolaget AB.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de frågor som berör spelverksamhet bör vara socialutskottets ansvar.

¹ Yrkandena 3 och 4 hänvisade till SoU.

3 Inledning

I takt med att allt fler och snabbare spel tillkommer och i den allt aggressivare marknadsföringen drabbas fler människor av spelberoende och överdrivet spelande. Enligt Lotteriinspektionens rapport om spelmarknadens utveckling under 2006 har spelmarknadens aktörer fortsatt att befästa sin ställning på marknaden, särskilt den marknad som marknadsför sina produkter över nätet. De mindre nätbolagen försvinner och de stora blir allt starkare genom att aktörer med direkt eller indirekt ekonomiskt intresse i spelverksamhet ingår samarbetsavtal eller köps upp. Tendensen att allt fler spel som erbjuds över disk också finns att tillgå elektroniskt fortsätter, liksom att tiden mellan spel och resultat blir allt kortare.

I Sverige beräknas ca 125 000 personer ha problem med överdrivet spelande och av dessa är ca 25 000 spelberoende. Vissa typer av spel ökar risken för spelberoende mer än andra. Dels är det så kallade skicklighetsspel som poker, spel på hästar osv., dels är det snabba spel som värdeautomatspel, kasinospel och trisslotter.

Problem med spelande är inte jämnt fördelat över befolkningen. Statens folkhälsoinstitut har visat att detta är en klassfråga, dvs. att socioekonomiska faktorer har betydelse för vilka som riskerar att få problem. Det finns också skillnader mellan könen. I synnerhet bland kvinnor är problemen ofta dolda, eftersom det upplevs som en större skam för kvinnor än för män att vara beroende – ett mönster som känns igen från alkoholmissbruk.

Spelandet på den reglerade spelmarknaden har enligt Lotteriinspektionen ökat kraftigt i Sverige under det senaste decenniet. År 2006 spelade svenska folket för 36,5 miljarder kronor. Det motsvarar drygt 4 000 kronor per person och år. AB Svenska Spel står för ca 55 procent av den omsättningen.

Intressant att notera är att omsättningen på den reglerade spelmarknaden i stort sett stått stilla 2002–2006. När det gäller Svenska Spel ser man dock en klar ökning. Det vore hur som helst felaktigt att tro att ökningen av spelandet har stannat av, eftersom Lotteriinspektionens siffror enbart omfattar den reglerade spelmarknaden och det finns betydande aktörer inom framför allt online-spel som inte ingår i dessa siffror (t.ex. Expect.com och Unibet.com). Spelinstitutets stödlinje för spelmissbrukare har noterat en kraftig ökning av samtal inte minst om poker.

De egentliga vinnarna på spelen är givetvis spelbolagen inklusive statliga Svenska Spel, som år 2005 gjorde en vinst på 4,5 miljarder kronor varav drygt 1 miljard kronor gick till idrottsrörelsen och resten till statskassan.

Det är lätt att lägga skulden för det ökande spelmissbruket på missbrukarna själva. Men samtidigt har staten kraftigt utökat tillgången på legala spel under de senaste åren. Legala spel tjänar samtidigt som inkörsport till övrigt spelande, inte minst på nätet. Med den ökande tillgången på legala spel har spelandet ökat och samtidigt problemen med spelberoende och överdrivet spelande. Staten har ett betydande ansvar för att med olika åtgärder minimera skadorna till följd av spel. Det är därför viktigt att regeringen erkänner statens ansvar när man utformar regelverk för att minska spelberoendet.

Fel! Okänt namn på

I en särskild motion tar Vänsterpartiet upp problemet med kopplingen mellan spelverksamhet och ungdomsidrott och föreslår att det stöd till idrotten som i dag kommer från Svenska Spel successivt förs över till den statliga budgeten.

4 Ungdomar och spel

I Sverige börjar många spela vid en låg ålder i förhållande till andra länder. Det innebär också att det finns väldigt unga spelmissbrukare. Detta kan ha samband med avsaknaden av åldersgränser i vissa fall och att de åldersgränser som finns inte följs. Spel finns numera att tillgå i de flesta butiker, ofta i anslutning till utgångskassor där godis och tidningar säljs. Men kanske ännu mer betydelsefull är den ökande tillgången på spel på Internet.

Folkhälsoinstitutet visar i sitt handlingsprogram mot spelberoende att problemen är störst i de yngsta åldersgrupperna. Vänsterpartiet anser mot bakgrund av detta att det krävs en skärpning av kontrollen av åldersgränserna hos ATG:s och Svenska Spels ombud. Tillståndet ska kunna dras in för den som bryter mot reglerna om ålderskontroll. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Barn och unga bör skyddas så långt det är möjligt från att utsättas för risken att bli spelberoende. Vänsterpartiet anser därför att det bör införas en åldersgräns även för de spel som i dag inte har någon sådan gräns för köp. Det handlar ofta om s.k. skraplotter och även på det området kommer i dag nya ”produkter” – lotter som lockar barn redan i sjuårsåldern och vänjer dem vid spel.

Regeringen bör därför utreda möjligheten att införa en åldersgräns för de lotterier och spel som i dag inte omfattas av åldersgräns. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Rätt till behandling och medel till forskning

Vänsterpartiet kan konstatera att det är ett steg i rätt riktning att Statens folkhälsoinstitut i samarbete med Spelinstitutet finansierar en utökning av jourtelefonverksamheten för spelberoende. Statens folkhälsoinstitut samarbetar också med Spelinstitutet för att utveckla behandling via Internet för spelberoende. Det behövs ett fortsatt arbete för att utveckla behandlingsmetoder och för att skapa en acceptans bland socialsekreterare och andra myndighetspersoner så att spelberoende erbjuds behandling. I socialtjänstlagens förarbeten finns en rad inskriven om att även behandling för spelberoende ska kunna erbjudas, men det står ingenting om detta i lagtexten.

Precis som vid drogmissbruk av olika slag gäller också att spelmissbruket är ett missbruk som i hög grad går ut över omgivningen, såväl släktingar och vänner som de närmast anhöriga, det gäller föräldrarna och partnern men det

gäller också barnen. När spelmissbrukaren isolerar sig, raserar sin ekonomi och försöker dölja sitt spelande bryts de känslomässiga relationerna. Vänsterpartiet vill därför också poängtera vikten av stöd till anhöriga och då särskilt till barn med spelberoende föräldrar.

Det finns i dag ett stort behov av att socialtjänsten uppmärksammar och synliggör spelberoende. Då måste det också finnas något att stödja sig på i lagen. Vänsterpartiet anser att rätten till behandling måste skrivas in i lagtexten. I en enkätundersökning som Statens folkhälsoinstitut har utfört svarar 43 % av socialsekreterarna att de inte anser sig ha några kunskaper om spelproblematiken.

Folkhälsoinstitutet driver ett utbildningsarbete för att komma tillrätta med det här problemet, men en förändring i själva lagtexten skulle naturligtvis förstärka betoningen av spelberoendeproblematiken ytterligare. Vänsterpartiet menar därför att rätten till behandling mot spelberoende ska införas i socialtjänstlagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Samhällets resurser för forskning om spelberoende, behandling och förebyggande arbete är knappa, samtidigt som Svenska Spel drar in stora vinster. Vänsterpartiet anser att Svenska Spel ska fondera en lika stor andel av de årliga spelintäkterna för forskning, behandling och förebyggande arbete som företaget lägger ner på sin marknadsföring. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Kvällsöppna värdeautomater

Enligt Statens folkhälsoinstitut finns det forskning som visar att en stor del av problemspelet på värdeautomater sker på dagtid, när det är relativt folktomt på restaurangerna. I betänkande 2006/07:KrU8 hävdas att det enligt Folkhälsoinstitutet inte finns några vetenskapliga belägg för detta när det gäller just Sverige. Inte desto mindre anser institutet i sitt förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende (2003) att det bör övervägas om inte spelautomaterna borde vara tillgängliga endast under kvällstid och inte under lunchtid. Vänsterpartiet menar att det därför bör införas begränsade öppettider för värdeautomater. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Lägg inte hela ansvaret på spelarna

Casino Cosmopol har ett program för frivillig avstängning till sina kasinon. Det innebär att en spelare som upplever sig ha problem med sitt spelande kan kontakta kasinot och begära att bli avstängd. Det finns olika varianter av avstängningar som antingen är tidsbegränsade eller på obegränsad tid. Casino Cosmopol genomför också uppföljningssamtal om någon vill börja spela igen.

Fel! Okänt namn på

Det här systemet bygger naturligtvis på att kasinot har ett kundregister med personuppgifter.

Casino Cosmopol menar att den här verksamheten fungerar utmärkt och att många med spelproblem upplever det som en stor lättnad att den här möjligheten finns. Ett liknande system finns också på Svenska Spels Internettjänster.

Vänsterpartiet menar att det finns anledning att vara skeptisk till Casino Cosmopols positiva tolkning av resultatet av en åtgärd som lägger hela ansvaret på problemspelaren och – så gott som – inget på företaget. Givetvis vill inte alla spelare se när de är på väg in i ett spelberoende. Så länge som kasinon finns kvar bör det ligga på kasinoföretaget att hålla sådan uppsikt över verksamheten att personer i riskzonen upptäcks i tid och uppmärksammas på sina spelproblem och att de, i fall där så bedöms behövt, avstängs från spelande för kortare eller längre tid. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Lagg ned de statliga kasinona

Den ökade tillgängligheten på snabba spel med inslag av skicklighetsmoment har som framgår ovan bidragit till att allvarligt förvärra problemen med spelberoende. Här måste regeringen åtminstone ta ansvar för den del av spelmarknaden som står under dess kontroll, inte minst inom ramen för Svenska Spel. En viktig sådan spelform är de spel som bedrivs på de statliga kasinona. Att lägga ett större ansvar för att motverka spelberoende på Casino Cosmopol är en möjlig väg att gå, men vill vi ha en genomgripande förändring måste samtliga statliga kasinon stängas.

Enligt den folkhälsopolitiska rapporten 2005 har introduktionen av kasinot i Malmö lett till att andelen spelare med spelproblem har ökat kraftigt. På dessa platser har vi inte bara problemet med spelmissbruk, utan det är miljöer som lockar till sig den undre världen, med pengatvätt, droger och prostitution, vilket länskriminalen i Stockholm visat i sin ”Kartläggning av brottslighet relaterad till Casino Cosmopol i Stockholm”.

I kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU8 hänvisar man till att Kasinoutredningens bedömning att Casino Cosmopol på ett tillfredsställande sätt efterlever och uppfyller de villkor man ställt upp. Vänsterpartiet menar för det första att den av staten beställda utredningen inte bör få innebära att all annan information sorterar bort av beslutsfattarna, för det andra att påståendet att kasinona uppfyller villkoren bara visar att kraven måste skärpas.

Vi förväntar oss att regeringen visar handlingskraft när det gäller att ta itu med de tilltagande spelproblemen. Därför bör de statliga kasinona läggas ned. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Begränsa spelandet på Internet

Det finns starka skäl att behålla den reglerade spelmarknaden i Sverige. För det första eftersom det möjliggör en bättre kontroll av spelandet, vilket är en förutsättning för effektiva åtgärder mot spelberoende och överdrivet spelande. För det andra därför att det möjliggör att de pengar spelarna förlorar används till för samhället nyttiga ändamål, som idrott och föreningsliv, i stället för att hamna i privata intressenters fickor. Utländska spelföretag på Internet utgör i dag det största hotet mot den svenska reglerade spelmarknaden. Lagstiftningen är alltför svag för att kunna mota dessa företag. I Danmark sägs det t.ex. uttryckligen att det räcker med att utländska Internetspel är formulerade på danska för att det ska vara ett illegalt spel. En utredning för att se vilka åtgärder som är möjliga för att begränsa det oreglerade spelandet på Internet bör därför tillsättas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Svenska Spel har som bekant fått tillstånd att bedriva poker på Internet. Vänsterpartiet är negativt till att tillåta en sådan verksamhet som riskerar att ytterligare förvärra situationen med ett alltmer tilltagande spelmissbruk, särskilt som Internetspoken har just de egenskaper som brukar framhållas som extra riskabla för utvecklande av spelberoende. Risken är också stor att Svenska Spels Internetspoken legitimerar och stimulerar även det oreglerade spelandet på Internet. Mot bakgrund av detta bör tillståndet för Svenska Spel att bedriva Internetspoken dras in. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Etisk policy och marknadsföring

Staten har ett stort ansvar för spelberoende då staten har spel som inte oväsentlig inkomstkälla och dessutom står bakom den dominerande spelaktören på marknaden. AB Svenska Spel saknar i dag direktiv motsvarande Systembolagets för hur bolaget ska informera om de negativa skadeverkningar som spelandet innebär för den enskilda och samhället.

Det råder också avsaknad av policy för hur Svenska Spel ska utforma sin marknadsföring, vilken får ses som relativt aggressiv. Man har börjat dela ut gratislotter på tågstationer m.m. för att locka till sig nya kunder, pensionärer bjuds på kasinoresor och tårta, och så vidare. Likaså ser man ofta hur exempelvis trisslotter är strategiskt placerade vid kassan i butikerna, vilket underlättar för kunderna, även barn, att spontanköpa lotter.

De statliga kasinona menar att de fyller ett behov som redan finns. Från Vänsterpartiets sida frågar vi oss då varför de satsar 1,5 miljoner om dagen på att få folk att spela mer. Den ständiga närvaron av spel i det offentliga rummet upplevs av många spelmissbrukare som mycket påfrestande. Vänsterpartiet anser därför att AB Svenska Spel av regeringen bör ges direktiv om skyldighet att informera om spelandets skadeverkningar motsvarande de direktiv som Systembolaget har när det gäller information om alkoholens skadeverk-

Fel! Okänt namn på

ningar samt etisk policy för marknadsföring. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Sociala hänsyn överordnade vinstintresset

AB Svenska Spel tar, som framgår ovan, in en vinst på ungefär 4,5 miljarder kronor om året varav en dryg miljard går till ungdomsidrotten. Även om idrottsverksamheten är till stor nytta för folkhälsan, får denna nytta inte mätas mot den skada samhället åsamkas av spelberoendet eller gå ut över dem som fastnar i spelmissbruk och deras familjer och närmaste omgivning. Politiskt måste vi alltid ställa oss på människornas sida och får inte låta oss styras av vinstintresset. Det är då mycket olyckligt att spelfrågorna huvudsakligen ligger på finansutskottet.

Vänsterpartiet anser att spelverksamheten bör vara socialutskottets ansvar. Också att Lotteriinspektionens frågor ligger på kulturutskottet medför problem, eftersom det splittrar helhetsbilden och ansvaret.

Vänsterpartiet anser därför att de frågor som berör spelverksamhet bör samlas och vara socialutskottets ansvar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 september 2007

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)

Rossana Dinamarca (v)

Egon Frid (v)

Eva Olofsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

LiseLotte Olsson (v)